

**The Rediscovery of
the most ancient entire
Sefer Torah at the
Bologna University Library
(12th century)**

**A Rare Witness of the Masoretic Babylonian
Graphic and Textual Tradition**

**Mauro Perani
University of Bologna
mauro.perani@unibo.it**

The scroll of Bologna University Library

The Sefer Torah found in Bologna

The Sefer Torah

Contains the entire only consonantal Hebrew text of the five books of Moses handwritten on **Gevil** (a kind of brown parchment) not **Kelaf** (blank parchment) by using a quill dipped in ink.

וחם הוא אבי כנען של ששה אלה בני נח ומאלה
נפצה כל הארץ ויחל נח איש האדמה ויפֿלע
כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אחלה וירא
חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו
בחוז ויקח שם ויפת את השמלה וישומו על שכם
שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם
ופניהם אחרנית וערות אביהם לאראו ויילקן נח
מיינו וידע את אשר עשה לו בני הקטן ויאמר
ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו ויאמר ברוך
יהוה אלהי שם ויהי כנען עבד למו יפת אלהים
ליסח וישבו ראחלי ענה ויהו רוגזל עורר לחו ונתו

The writing of the Sefer Torah of Bologna

The rules from different traditions for writing a Sefer are laid down in the **Babylonian Talmud, Menachot 29b**, in the external treatise **Masseket Soferim** around the 8th centuries, and also in **Sefer Tagin**, a Masoretic manual in Aramaic.

When the lighthouse of Judaism died in Babylon, the new study centers moved into the Maghreb and Europe, especially in southern Italy Apulia, in Andalusia and in other countries. Due to this epochal change, the Babylonian tradition of how to write a Sefer Torah did not arrive entirely or was not fully implemented in the West, and mingled with other traditions, creating a huge mess.

It will take at least four or five centuries to see that it was completely abandoned, and claimed a new western tradition fixed mainly in Ashkenazic area, and characterized by a great halakhic severity.

In fact it will be set out in a more definitive manner thank to a long period spanning from **Maimonides** (1138 - 1204), other scholars in the 12th century, up to **Yosef Caro** in his Shulchan 'aruk (16th century).

The Sefer Tagin, composed during the 8th centuries and quoted by Sa'adyah Ga'on (882-942) in his *Comment to Sefer Yetzira*, describes the oriental Babylonian tradition to write a Sefer Torah. It is a very short list of all the letters of the Hebrew alphabet, explicating how many tagin and strokes have to be put upon each letter in all their occurrence in the different verses.

The Bologna

Sefer Torah

**follow this Masoretic
manual in Aramaic,**

Sefer tagin,

for 80%

When the use of Tagin was born?

According to the Hebrew palaeographer **Ada Yardeni**, the use of Tagin, simultaneously to its mention in the Babylonian Talmud and in Masseket soferim, was born as graphic embellishment of the seven letters **קגוזטעש** called *ša'atnez geš* not before the 8th century, extending the stroke of the zayin to all the other six letters.

The word *ša'atnez* in Deut.19,19 and 22,11 indicates a "mixed dress" (made of wool and linen) that the Torah prohibits wearing.

In few words, the use of putting tagin on some letters, extending the stroke of the zayin to all the other six letters as an aesthetic embellishment, according to Sefer Tagin starts almost in the same period - or a few later - of the last redaction of the Babylonian Talmud and of Masseket soferim in the 8th century. But following the Sefer Tagin, several sections and many columns of a Torah scroll appear without any Tagin. That explicates why in many fragments from earlier Sifre Torah, extant from the Cairo Genizah or in some palimpsest, no tagin appear at all!

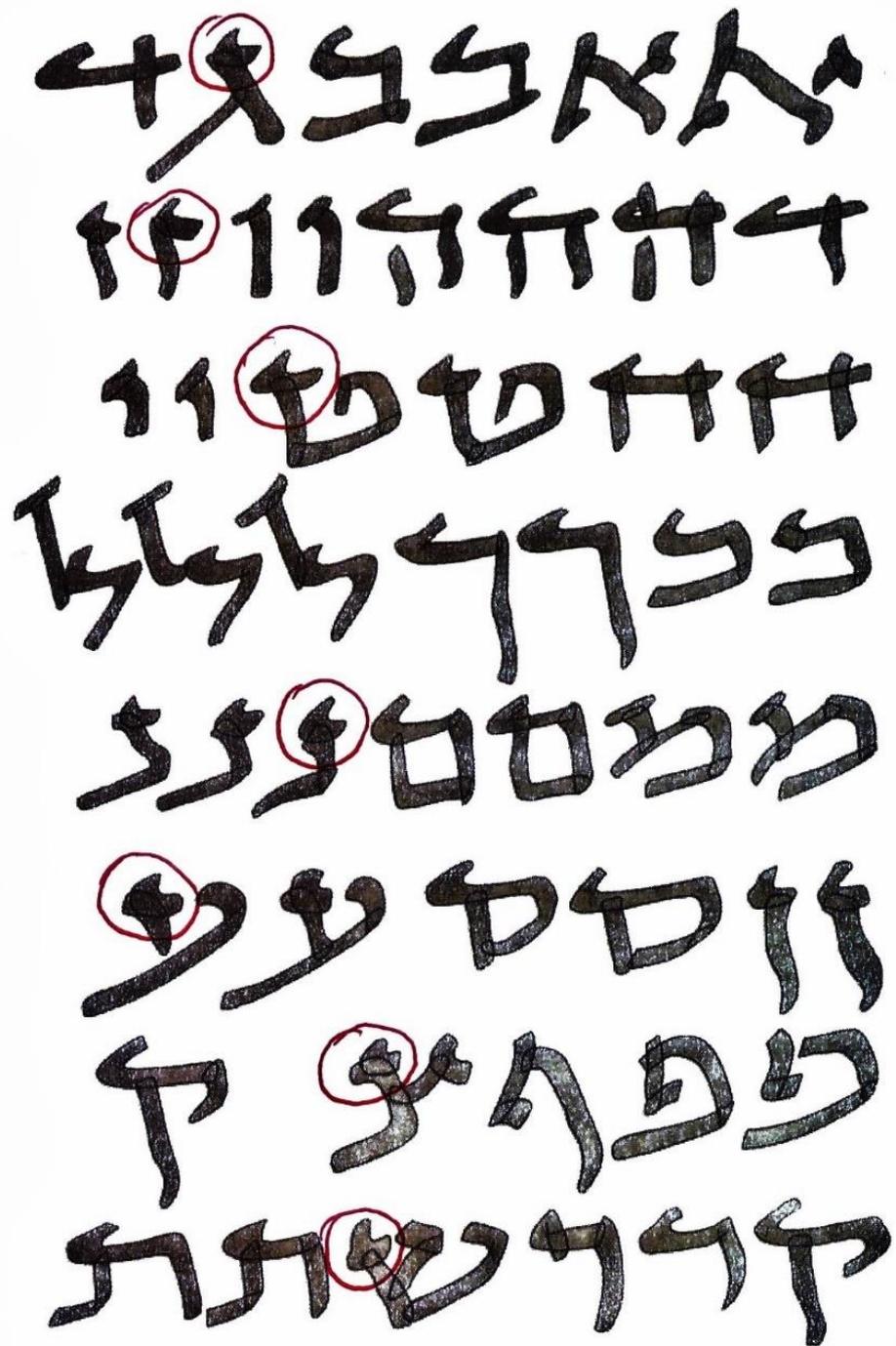
The fragment
of a *Sefer Torah*
from about the
8th centuries
58/59 cm high
38/40 m long
used by Ada
Yardeni.
In it no *Tagin* is
present.

Cambridge, UL,
T-S NS 3.21

The letters *ša'aṭnez*
geš with a *ṣiyyun*,
similar to the "hat" of
zayn, in the fragment
of a Sefer Torah from
the Cairo Genizah
probably from the 7th-
8th century
(Cambridge, Univ.
Library, T-S NS 3.21);

A. Yardeni, *The Book of
Hebrew Script*, p. 215.

**The *editio princeps* of
Sefer Tagin
the
Masoretic
treatise in
Aramaic,
Paris 1866**

ספר תגין

SEPHER TAGHIN

LIBER CORONULARUM

QUEM EX UNICO BIBLIOTHECÆ PARIENSIS IMPERIALIS CODICE MANUSCRIPTO A. D. B. GOLDBERG DESCRIPTUM, NUNC PRIMUM IN LUCEM EDIDIT, ADJECTIS AD CALCEM LIBRI ALIQUOT EXCEPTIS EX ALIO CODICE MANUSCRIPTO EJUSDEM BIBLIOTHECÆ INEDITO, CUJUS TITULUS : SEPHER BADDE ARON OU MIGDAL HANANEEL, ID EST LIBER VECTIUM ARCÆ ET TURRIS HANANEEL, AUCTORE R. SONEM TOB BAR-ABRAHAM BAR-GAON, TOLETANO, ITEM HOMILIA QUADAM BREVIORI ALLEGORICA DE CORONULIS, APICIBUS, ET DE LITTERIS MAJORIBUS ET MINORIBUS PERCELEBRI DOCTORI R. AKIBA ADSRIPTA, QUAM NOTIS ET ANIMADVERSIONIBUS ILLUSTRAVIT D. SENIOR SACHS BERINOLENSIS

J. J. L. BARGÈS

S. Theologiæ Facultatis Parisiensis doctor et Linguae Sanctæ hebraicæ in Sorbonâ professor.

Τούς δὲ βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους
παραιτού.

Ineptas autem et aniles fabulas devita
(I ad Timoth. IV, 7).

LUTETIÆ PARISIORUM

MDCCCLXVI.

Ex officinâ L. GUÉRIN, 26, viâ du Petit-Carreau.

צורות האותיות עם תגיהן

כמו שנמצאו בחובים בספר התנין (פ' בדי ארון)

א ב ג ד ה ו ז ח ט י
כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת
: ת ש צ ק ר ש ת :

צורות האותיות הטובות
בהמבורה ממכתב שד"ל

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

**Curled letters
and tagin
according
Sefer Tagin,
in Paris
edition,
similar to
those of
Bologna
Sefer.**

אותיות עם תגים משונים
מתוך הספר 'קרית ספר' לרבי אליעזר מגרמיוזא בעל הרוקח, למברג תרס"ה

קרית התנין ועמידון ספר

זה הודקש דקש כי עקבא ציר יוסף סי' דורש כתי
 אוחיות על החנין ועל הזיכין ועל אוחיות וחסות.
 ית לה... שלשה זיכין לעיל כנגד וולאכי הסנה פהם
 והזיכין את השם אחר גי' תיבות קקיק יי' לזאה. ותי
 זיכין נלדע כנגד ישראל עומדין. את השם לאחר ג'
 תיבות כתי שמוע ישראל יי'. ית לה שני זיכין לעיל
 כנגד ציד שלמועלה וציד שיי' שתיים שנים לים הדין.
 ית לה שלשה זיכין לעיל כנגד גי' ימים שששמות
 העולם לאורו של הדין. ית לה שני זיכין לעיל
 לפי שנים ד' כבדו שני העולמות הגדולים.
 ית לה שלש זיכין לעיל שנים--חמשי כבדו מן השנים
 נחמין זין אחד לעיל לפי שנים שני כבדו אדם שהים
 יסיד צבולם החמתן וכשנתו נהנה לו מן השנים
 וזוהי וולדע לפי שנתו ועשר מלמון ית לה שלשה זיכין
 מלעיל לפי שנים ז' שנת ויכפץ זו וסיי' אדם להחענן
 גי' עטנין צואכל וזעשה ובככות נקיים ועוד ועולגל
 לפי שכל העולגל שנת בזון אין לו הכנת ראש ולגוס
 כשנת כנגד ימין שם חזר צחשונה שנתו הקציה
 יד ימיו ונקבלו וזחל לו חני זיכין לעיל לפי שנים
 הי יונל צער עולתו ובכית שתי עולת ויילת ופריעה
 ואם וול ולא פצע כאלו לא וול ועוד חנוקות ית שכל
 השוק עוננו עול צדית ויילת שני גהים
 נשחיות. ית לה שלשה זיכין כנגד גי'
 נשחיות נוצות כהים לים וישראלים. כפון
 קוונם כנגד י' העוספללין צדית הכנסת וכוספין
 קוונתן וזכוכין לגם לאזיהם ששניי. ית לה שני זיכין כנגד
 צי' נשחיות כהוסם וסם אלעזר. ואחזר. ית
 לה גי' זיכין כדי להסוף עונה גי' נשחיות ליה צני
 לוי גשנו וקסם וזכרי שונכי העוקש. גני
 עוונתו מלעיל חקוף כנגד וולאו של עולם ולגה
 עערכו מלמון לפי שקציה יוסף מלמעלן
 ולמה מלמעלן. ית לכל אחד שני זיכין
 כנגד שני כפחות שים להקציה כפא דין לדון
 לו אונות העולם וכפא כחוסם לדון זו ישראל .

ותנין לה שלשה זיכין כנגד שלשה כהרים כתר תורה
 כתר כהוסה כתר וולכות . ועוד נעוים נלדע
 שלש קרם וולך. או חכס או כסן ועם נלדע
 נעוים כנגד ימין צחשונה סם
 להדולתן כבדשוכה ועוד ית
 שם צו ענוס ושפלות הקדש ועוד לו לחיי העולם
 הצא שאין לך עושה ענוס ויראה
 חטא. שני זיכין לעיל שכל חק צחורה קוד
 ותחזיקים. וזכריהו כפא חקוד יי' ליראוי
 עבדיו להודיעם . לעיל כנגד עני
 ישראל שם השותין לזכור ולמלאכי השנת
 ולצדי אדם . ועוד זקוף לעיל שכל שיש צו ענוס
 ותשיל עמו שהים ונבי ועוד זקוף ועושה
 שכל המציה עמו הקציה ענוסם כנגד
 ימין שם חזר לו הקציה נחזירו כדורותיו . ועוד עושה
 צד שאל חזר לו קצת לבו אורו גם
 ית לה חני הים אל מלמון חקוים .
 ותחפילה עושין שני זיכין שכל הפותח פי צחורה
 לו כל הפילוי . ועוד ועולגל
 ותנין שלשה זיכין לעיל שכל תורה ותפלה שאין זה
 חשונה ונעשים שנים התורה צעלה ותחפילה אינה
 רחיה . ועוד ועולגל שכל תפילה שאין זה לב
 נשצר וזות כפון אינה רחיה וכל טעוים שאחזקו כואין
 אף לך . גי' זיכין כנגד גי' אבות . ועוד ית
 לה סי' זיכין כנגד סי' קולות של מותן תורה
 וכן גם ית צם שני זיכין כנגד קשר
 של תפלין אל ראש ואל זרוע ופעמים זין
 אף כנגד ספין זין אף כנגד מלוח ללית.
 ית לה שלשה זיכין כנגד תפלין ללית . ותחם
 ועוד ד' זיכין כנגד ארבע לליות ופעמים
 כנגד ארבע לליות ופעמים ותחם ותני קשרים
 ותפלין ופעמים זיכין צענה ופעמים
 ז' קשרים צי' כנגד עברי ותכנסו ופעמים
 של כיד קשרים . ופעמים ופעמים
 כנגד תלמוד שסוף דברי חכמים . פליה :

Until the 16th century
 variated letters and
 their mystical
 meaning of the
 crowns in Abraham
 Portaleone's
 Silte Gibborim
 mentioning and
 showing tagin
 identical to those of
 Bologna Sefer:
 see the curled nun
 and 'ayin.

Rests of curled letters in a Sefer Torah copied at the beginning of the 17th century.

Malachi Beit-Arié in his *Hebrew Codicology* online pre-edition mentions an almost entire Torah Scroll from the 11th century with catchwords, graphic filler and a dated colophon.

It also show a different Babylonian tradition before the canonization of the new rules we know since around the 13th-14th century.

As already mentioned, at the age of Maimonides and in the following centuries different traditions and rules were mixed, as a consequence generating among the copyists a great confusion.

**According to Maimonides
different use and form or the
omission of *tagin* does not
influx on the validity of the
scroll, because tagin are
rather considered as an
"exceptionally beautiful
fulfilment of the *mitzvah*"**

(Mishneh Torah, Hilkhhot Sefer Torah 7:9).

Maimonides, in his Responsa, n. 68, states:

“The tagin vary in the number of quotes, because some of the letters they have one, two, three or more up to seven Due to the passage of time and the sufferings of exile in this Masorah

there are so many variations that the authorities have considered the opportunity to exclude all tagin. But, since the validity of the roll does not depend on tagin, the rabbis do not have bothered them”.

Ashkenazi custom, however, holds that the scrolls are invalid without its appropriate *tagin*

(*Magen Avraham* and *Ba'er Heitev* to Sh. Ar., OH 36:3).

Kabbalah places great stress on the mystical meanings of the *tagin*. Together with the letters and words of the Torah, every additional stroke or sign is a symbol revealing extraordinary secrets of the universe and creation.

New rigorous rules were imposed by the Rabbinic authorities in western world but that took place gradually, reaching its completion in sec. 16 with the new clear normative established by Yosef Caro in his Shulkan 'Aruk. However we find varied letters, curled and tagin several still Sifre Torah century. 17th and 18th, but are now erratic boulders decontextualized, remains of the ancient Babylonian system.

Much likely, this new rules were considered necessities because the Masoretic manual in Aramaic Sefer Tagin did not come in a clear and authoritative diffusion in the Western world where the new center of Judaism moved, after the end of the Ga'onic period around the year 1000.

Perhaps the oriental manual was not reproduced in a sufficient number of copies for the scribes, and that created a lot of confusion among the scribes already from the 11th century.

THE ROLE OF KABBALAH AND OF MYSTIC-MAGIC INTERPRETATION OF TAGIN IN THE CONSOLIDATION AND CANONIZATION OF THE NEW WESTERN TRADITION OF WRITING SEFER TORAH

Probably the need for a new regulation, was influenced also by the spread of the mystique of tagin, which had already its roots in the ancient mystic of the Torah, received by Nahmanides and greatly developed in the Sefer Tagin of **Eleazar from Worms** such as in another Sefer tagin of Italian origin, held in the Bodleian Library.

Probably the new codification of Ashkenazic milieu, wanted to counteract this excessive spread of mystique and magic of tagin, and decided to **put tagin only and ever on the seven letters** שעטנז גין.

אדשע ומיד ה
נפש האלים שפ
כיבצלים אלהים
שלינו בארץ
אלהים אל נח
את בניתי את
נפש החיה א
הארץ את
והקמתי א
עוד ממיד
הארץ ומ
אני נתק
אתה

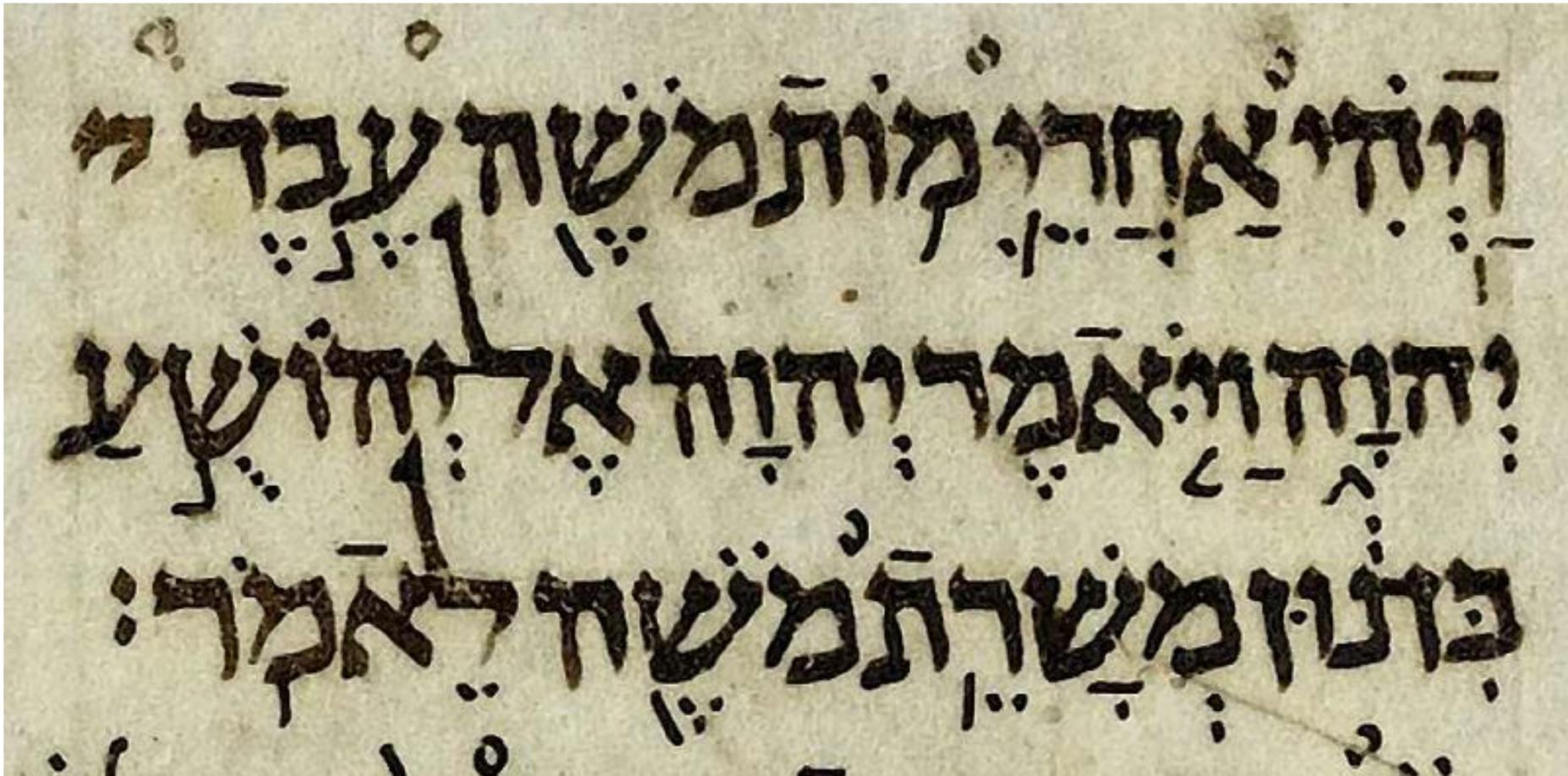
האדם כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל
בחרבה מתו וימח את כל היקום אשר על
ארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף
וימחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו
עבדו חמים על הארץ חמשים ומאת יום
למים את נח ואת כל החיה ואת כל הצומח
בתבה ויעבד אלהים רוח על הארץ ונשע
רו מעינת תהום וארבת השמים ויכלא
שמים וישבו חמים מעל הארץ הלך
המים מקצה חמשים ומאת יום ותנח
השביעי בשבעה עשר יום לחדש
והמים היו הלך וחסור עד החדש
די באחר לחדש נראשי התהום

בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישומו על שכם
שניהם וילכו אחרנית ויכסו את עדות אביהם
ופניהם אחרנית וערות אביהם לאראו ויילקחנה
מיינו וידע את אשר עשה לו ובעזקטן ויאמר
ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו ויאמר ברוך
יהוה אלהי שם ויהי כנען עבד למו יפת אלהים
ליפת וישכן באחלי שם ויהי כנען עבד למו ויהי
נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה

Two curled *lamed* and *nun lefufot*
in the word *Kena'an*

The characteristics of the Sefer Torah after the new western canonization of copy from the 12th-13th centuries became generally accepted are:

1. the lack of vowels and accents;
2. the lack of punctuation between the verses;
3. four lines of space left between the 5 books of the Pentateuch;
4. margins perfectly free;
5. six letters must be at the beginning of a column: ו"ה שמ"בי
6. the crowns placed on ornamental or *tagin* 7 letters: ש ע ט נ ז ג ץ

The Aleppo Codex is considered one of the best medieval manuscript codex of the Hebrew Bible written in the 10th century AD.

**But let us go
back
to Bologna scroll**

Leonello Modona in his catalog of 1889 described it as a bad text, with many mistakes, textual additions in the margins, clumsy letters, strange Italian writing and dated it back to sec. XVII with a question mark (?).

Past 22 January 2013, I examined a Sefer Torah preserved intact in Bologna University Hebrew manuscripts collection.

I saw immediately that it was quite early and in oriental square writing, not far from that of folios of Hebrew Bibles in Italian square script copied around the 12th centuries.

The Carbon 14 test made in the Lab at University of Salento, Lecce.

UNIVERSITÀ
DEL SALENTO

Dipartimento di Ingegneria dell'Innovazione

Centro di Datazione e Diagnostica

Campione	Datazione calibrata e relativa probabilità (Livello di confidenza 2 deviazioni standard)
BVB ROTOLO 2	1155AD (95.4%) 1225AD

TABELLA 3. RIEPILOGO DELLA DATA AL RADIOCARBONIO CALIBRATA PER IL CAMPIONE LTL13128A

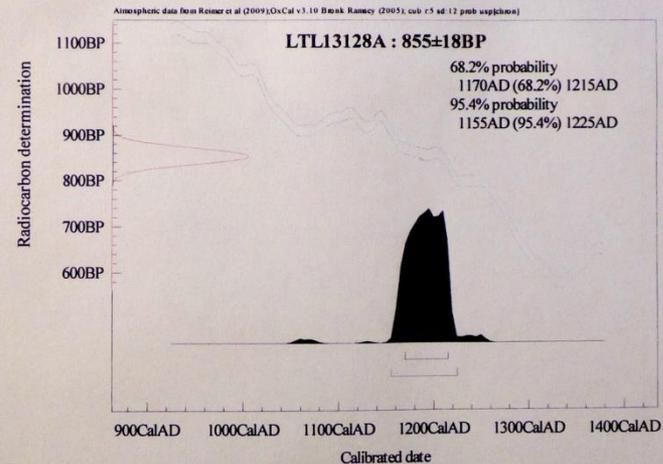

Figura 1. Calibrazione della data convenzionale al radiocarbonio del campione LTL13128A

- At the end the final result of the C 14 test on the Bologna Torah Scroll was:

1155 AD - 1225 AD (95.4 % of probability)

Between the second half of the 12th century and the first quarter of the 13th CE.

- So, at the best of our knowledge, it is the **Oldest complete Sefer Torah** that we have.
- The characters “Complete” and “Scroll” is important.

Codicological description of Bologna Scroll

Calf skin; scroll on gevil; height cm 64, long m 36; 58 sections, of which 37 of 3 columns, 18 of 4 and only 3 of 5 columns, for a total of 198 columns, almost all of 48 lines, and only a few of 47 lines.

THE CHARACTERISTIC OF THE SEFER ARE:

- 1. The textual variants are similar to the code of Aleppo and, in some cases, better than Aleppo.**
- 2. The tagin and strange letters follow the *Sefer tagin* in the original version.**
- 3. The arrangement of *Shirat ha-yam*, Sections *petuchot* or *setumot* follows the ancient eastern tradition represented by the code of Aleppo.**

Catchword

In three sections, nn. 23, 24, 25, in the lower margin on the left, there is a catchword in cursive script:

1. end of the *section 23*, containing Ex. 34:24, the scribe added העגל which is the first word of the following section.
2. end of *section 24*, whose last line contains Ex. 36:25, the scribe added the word וארבעים of the following verse Ex. 36:26.
3. end of *section 25* containing Ex. 39:33 addition of the first word of the following section 26 בליו.

אין יקח עמו עבדו ואין יקח עמו וישלוק עמו
אנכי שמע ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את
העגל ומחלת ויחר אף משה וישלף מידו ארבע
חזות וישבר אתם תחת אזור ויקח את העגל אשר
עשו וישרף באש ויסתק עד אשר דק ויזר על פני
המים וישק את בני ישראל ויאמר משה אל אהרן
מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאת
גדלה ויאמר אהרן אל יחר אף ארני אתה ידעת
את העם כי ברע הוא ויאמרו לי עשה לנו אלהים
אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו
מארץ מצרים לא ידענו מה חיה לו ואמר לרדם
למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשלכהו באש ויניא

אתה דבר אל בני
שמחו כי אורת
ת בני אני יהודה
בני קדיש הוא
עשה בה מלאכה
ה שעות ימים
בת שבתון קדיש
השבת מות יומת
ישות את השבת
שראל אות הוא
את השמים ואת

הידיעת רבך ויעשרך את חמשים על שפת היריעה הקיינה במחבת
וחמשים ללאך עשה על שפת היריעה החברת השנית ויעש קרסי
נחשת חמשים לחבר את האהל להיות אחד ויעש מבסה לאהל ערת
אילם מארזים ומבסה ערת תחשים מלמעלה ויעש את
הקרשים למשכן עני שטים עמודים עשר אמת אך הקרש ואמה וחני ואמה
רחב הקרש האחר שתי ירות לקרש האחר משלבת אחת אל אחת כן עשה למ
קרשי המשכן ויעש את הקרשים למשכן עשרים קרשים לפאת נגב תימנה
וארבעים אדני כסף עשה תחת עשרים הקרשים שני אדנים תחת הקרש
האחר לשתי ידותיו ושני אדנים תחת הקרש השני לשתי ידותיו ולצלע
המשכן הימנית לפאת צפון עשה עשרים קרשי

ואת
ומנבר
החם
יתרת
קרש
עשה
ארת
יבא
מז

מעשה ארג לאהרן ולבניו ואת חמץ נפת שש
ואת פארי המגבעת שש ואת מכנסי הכבד שש
משור ואת האבנט שש משור ותכלת וארגמן
ותולעת שש מעשה דקס באשר עוה יהוה את
משה ויעשו את עיני ער

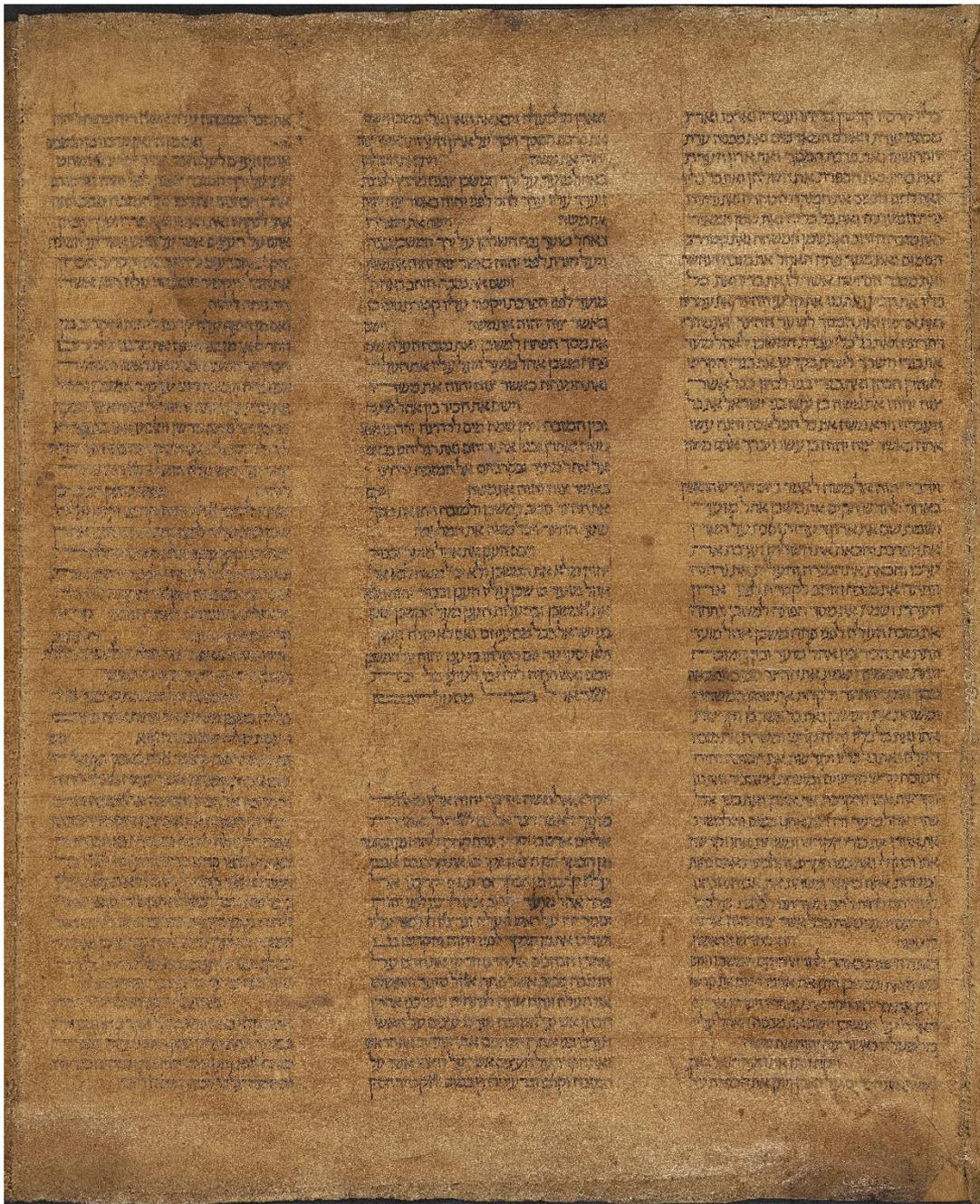
הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם
קדש ליהוה ויתנו עליו פתיל תכלת לתת עני
המינפת מלמעלה באשר עוה יהוה את משה
ותכלת עבדת משכן אהל
מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר עוה יהוה את
משה כן עשו
ויבאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל

כל יתדת החיצו
מן ותולעת השני
קדש ויעשו ארת
באשר עוה יהוה

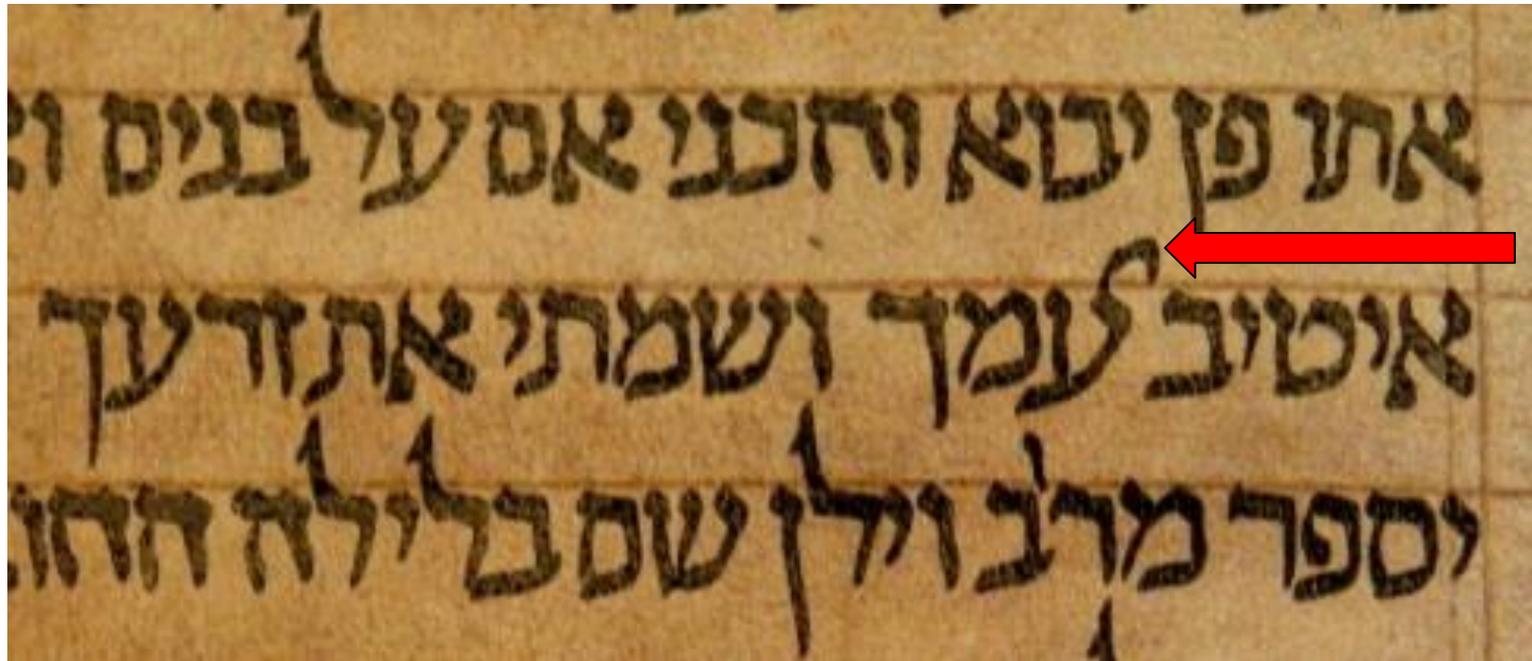
את וארגמן ותולעת
ת פתחי הזהב וקעין
לת ובתוך הארגמן
השש מעשה השב
טוב קעוותו הכבד והשב
ווא במעשהו זהב
י ושש משיד באשר

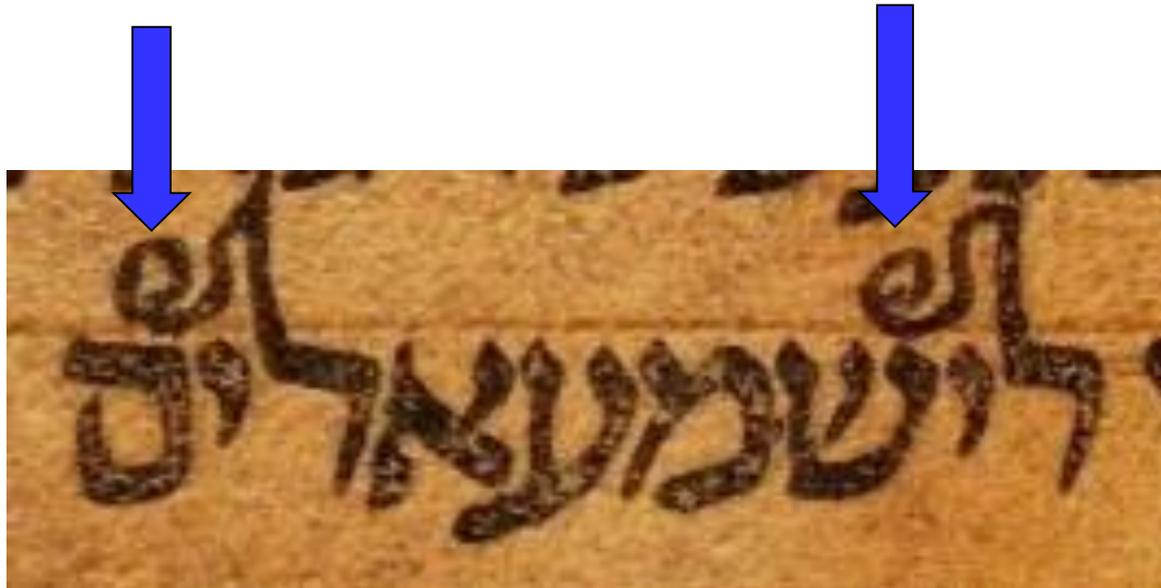
Section n. 26, was used or changed the orientation from vertical to horizontal, because, in addition to pricking in both right and left margins, it has another previous pricking even in the upper and lower ones.

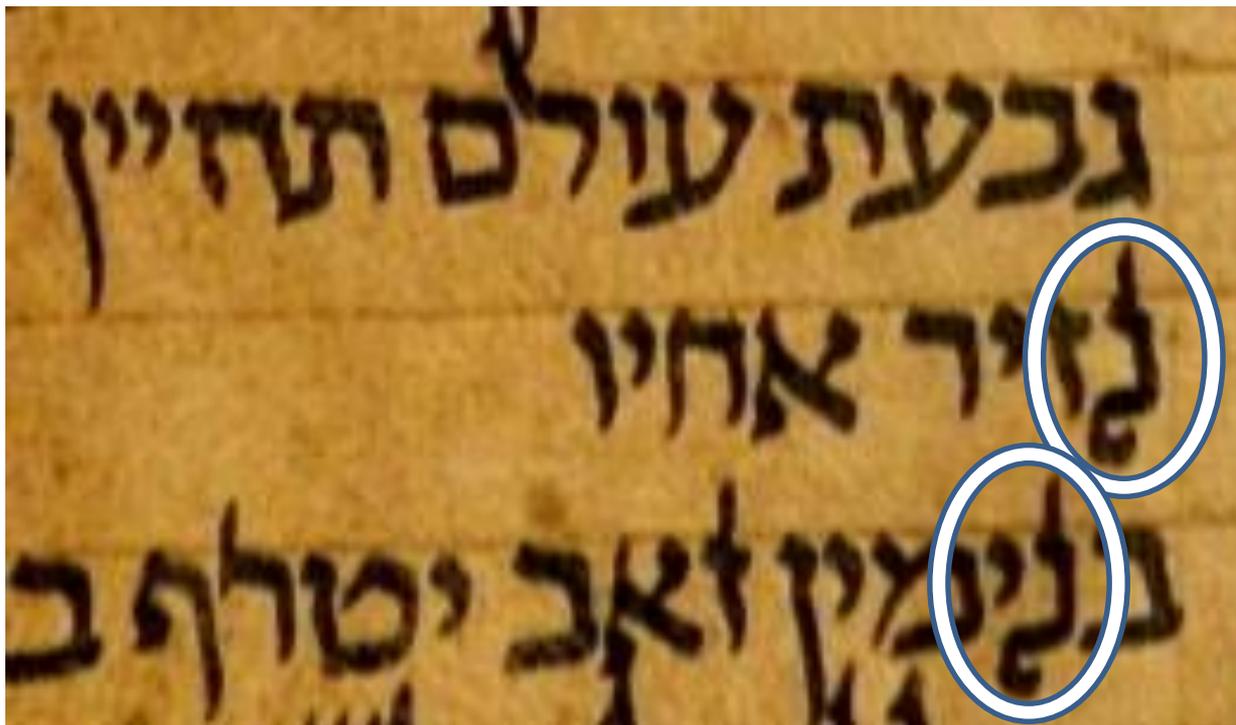
'*Ayin* with a particular curl

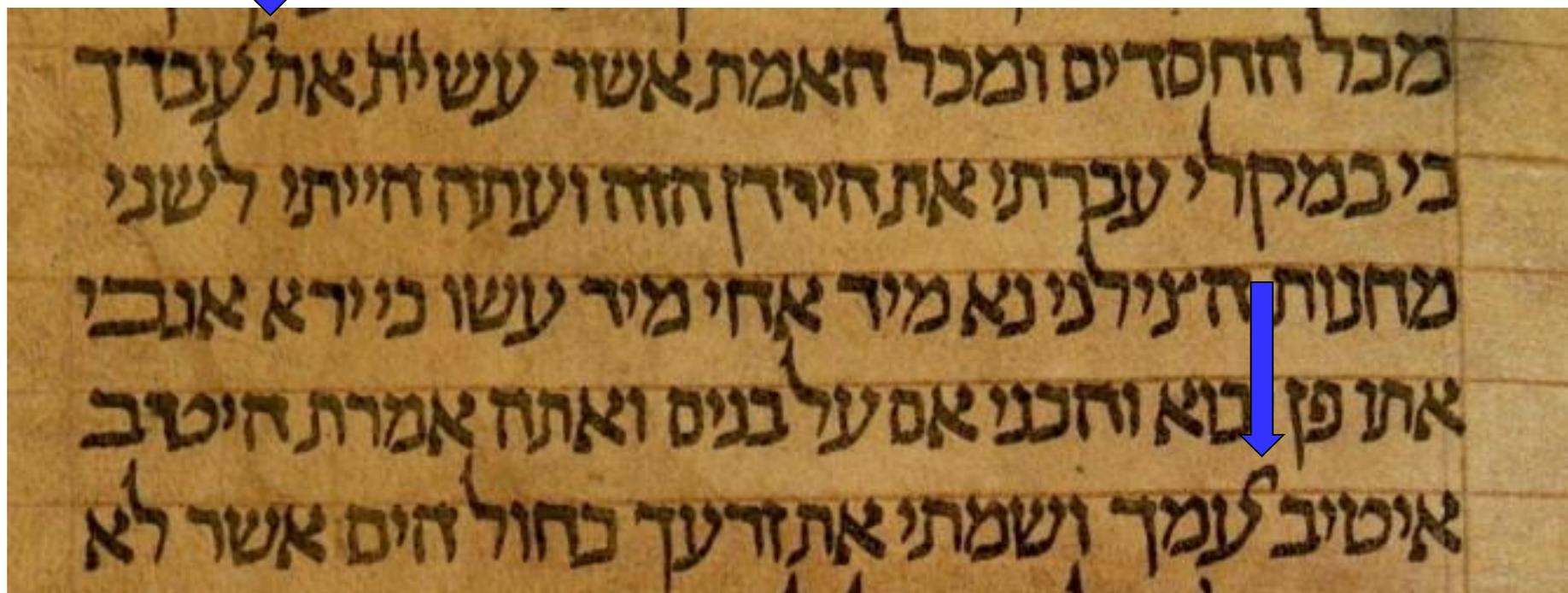
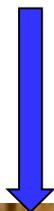
Two curled lamed

**A stroke on
nun with a curl below**

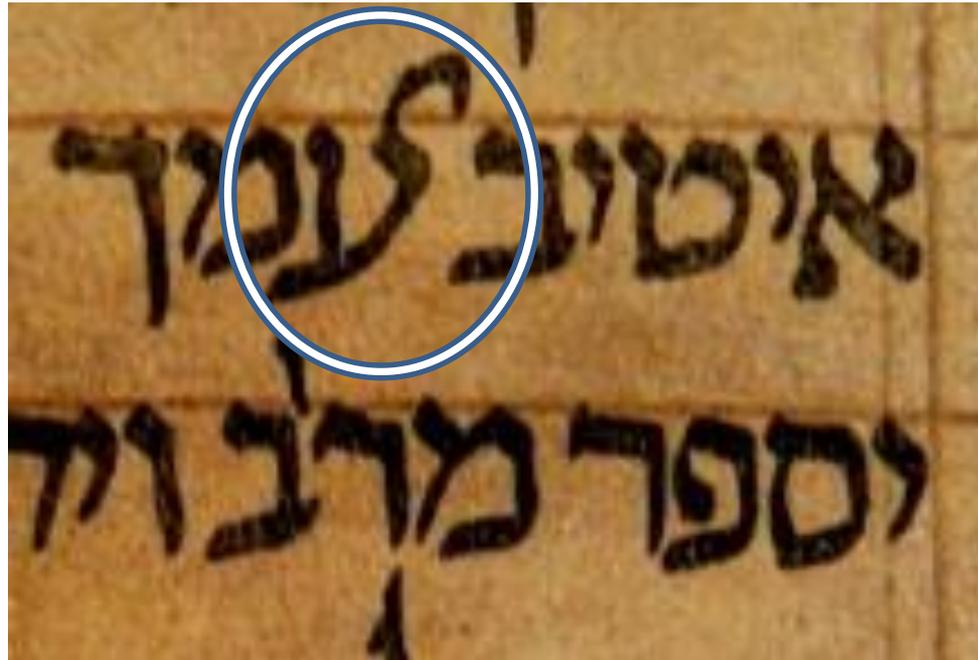

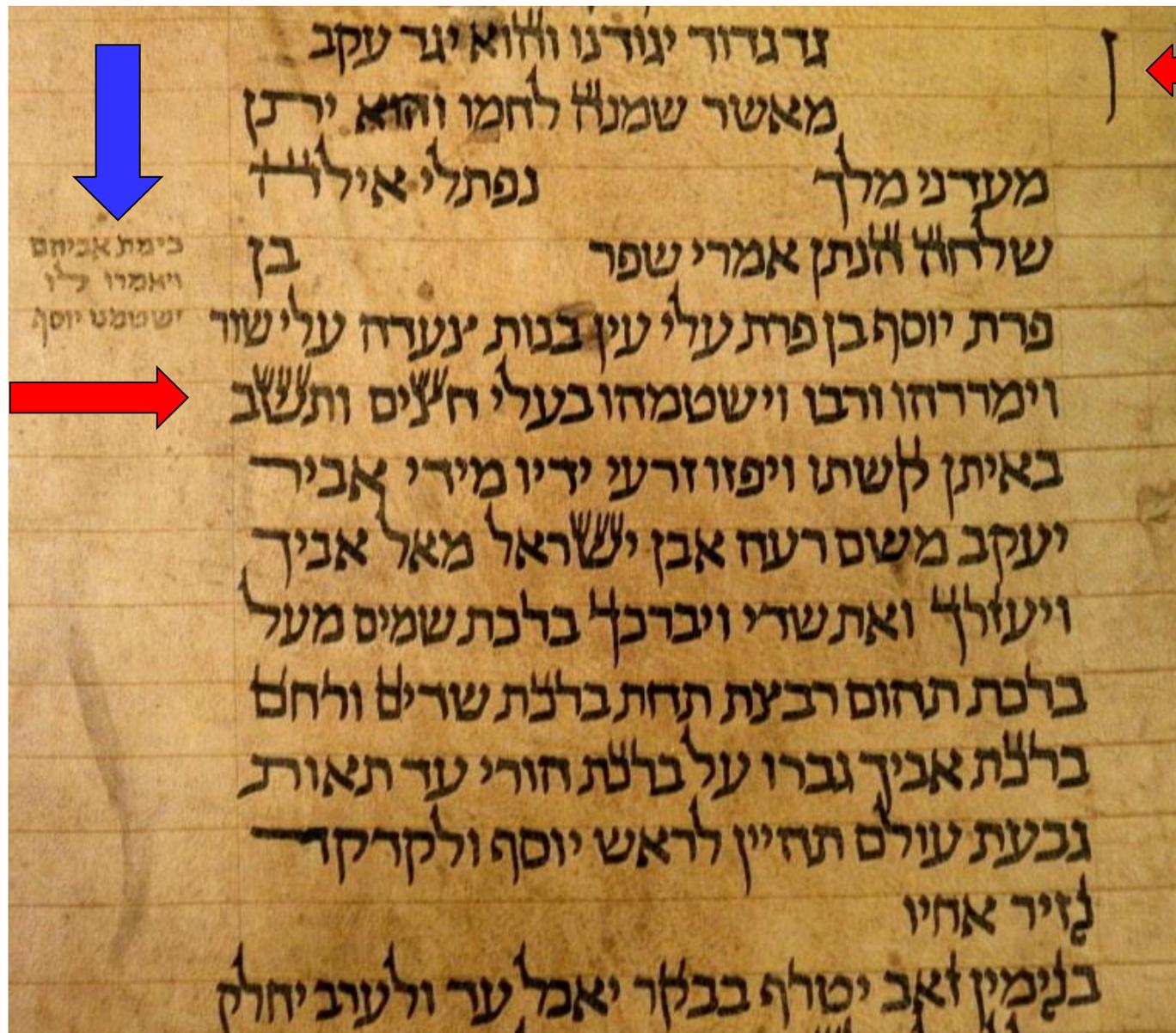
Two 'ayin with a curved stroke

מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך
כי במקלי עברתי את היודן הזה ועתה חייתי לשני
מחנות העיר נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי
אתה פן בוא ורחמי אם על בנים ואתה אמרת היטיב
איטיב עמך ושמתי את דעך כחול הים אשר לא

'ayin arricciata

Final *nun* in the intercolumniation, *tagin* on some letters and addition of a text in the left margin

וּבְקִרְבָּאֵל

מִשְׁחַח וְיִדְבַר יְחִידָה

אֵלֶיךָ מֵאֵל מוֹעֵד

לֵאמֹר וּבְקִרְבָּאֵל לְמִעַן

וְעַל לֵוִי הוּא עֹשֶׂה מִמֶּנּוּ

וְעַל לֵוִי הוּא עֹשֶׂה מִמֶּנּוּ

אֵלֶיךָ מֵאֵל מוֹעֵד לְוַדְאֵמוֹת

אֵלֶיךָ מֵאֵל מוֹעֵד לְוַדְאֵמוֹת

מִכֶּסֶד קִרְבָּנֵי לִוְיָהוּדָה

מִזֵּי חֲבֻטָּה מִזֵּי חֲבֻטָּה

וְעַל לֵוִי הוּא עֹשֶׂה מִמֶּנּוּ

אֵת קִרְבָּנֵיכֶם מֵאֵלֶיךָ

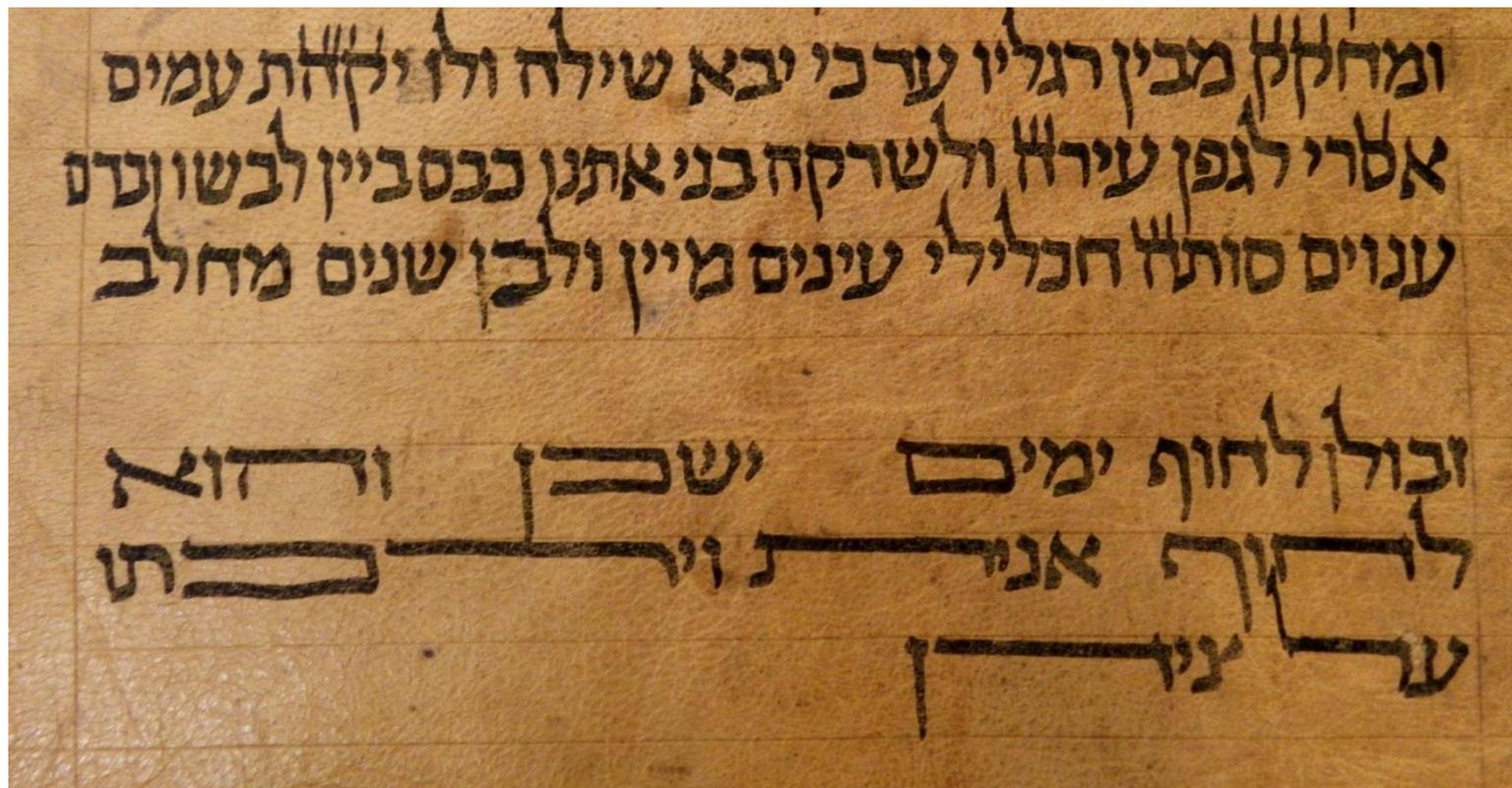
עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֹר

לִהְיוֹת אֲנִשׁ אֲרֵי יִתְּנֶה

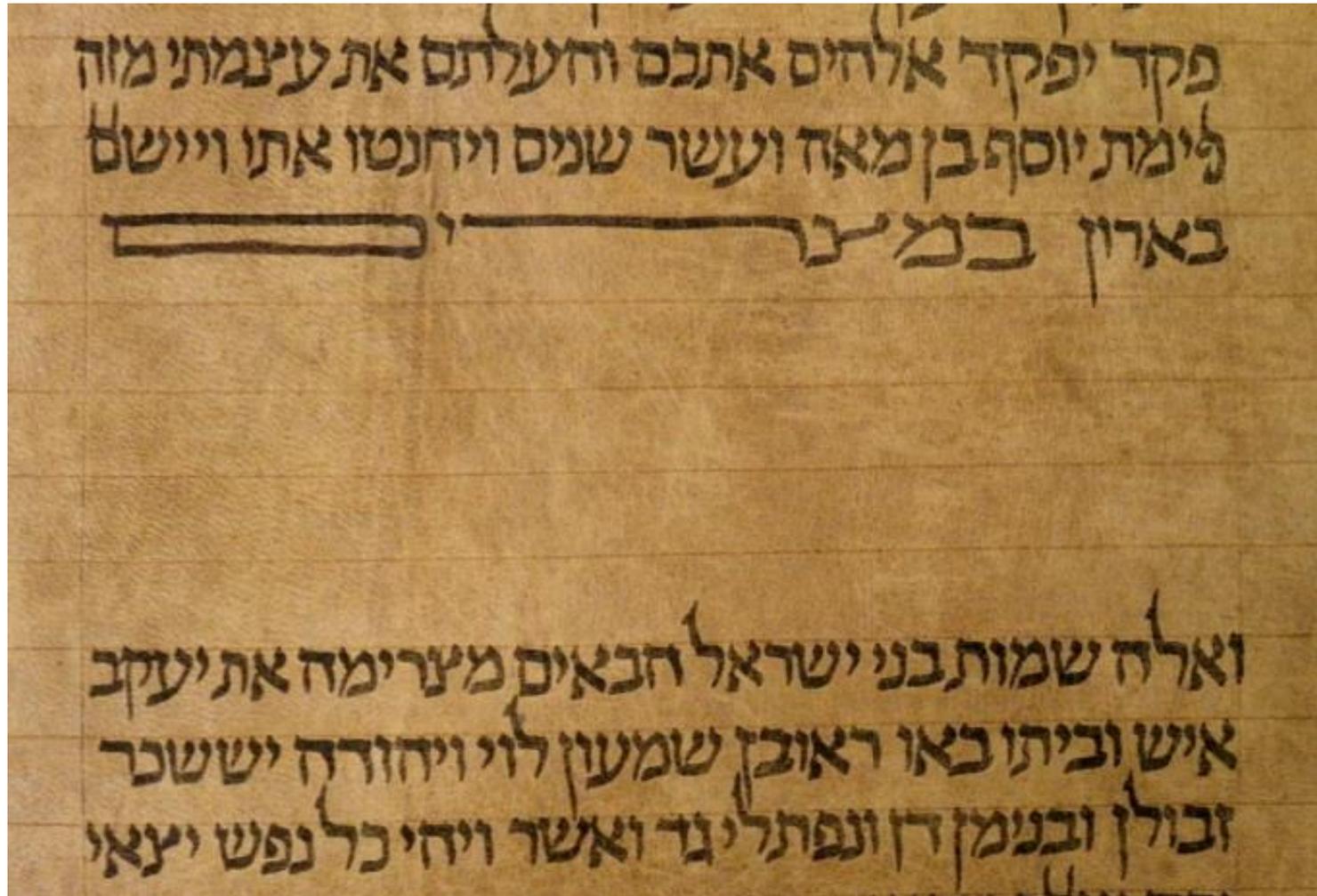

The system of tagin used in our scroll is known also in some handwritten codices of the same period such as in the Biblical manuscript from the Luntzer collection copied in 1189.

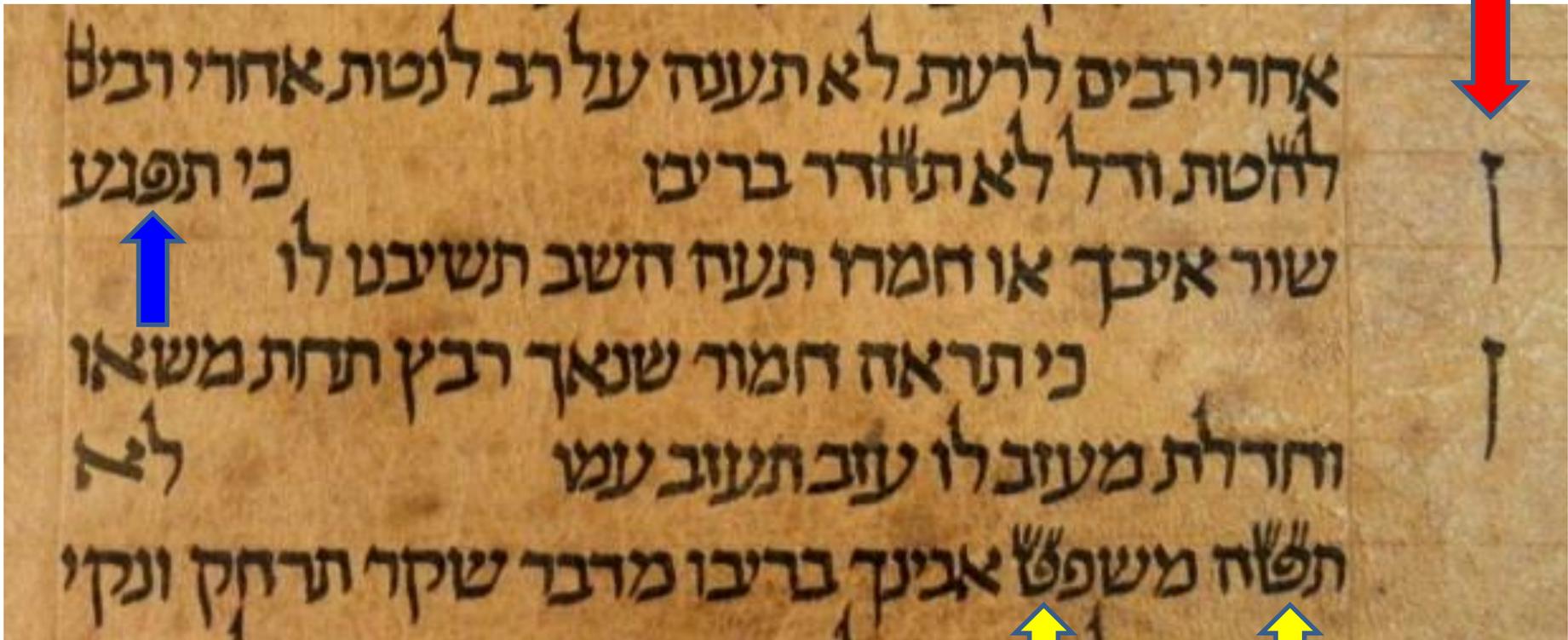
Expansion of letters

Dilatation of the final word *Mitzrayim* and 4 blank lines before the beginning of Exodus

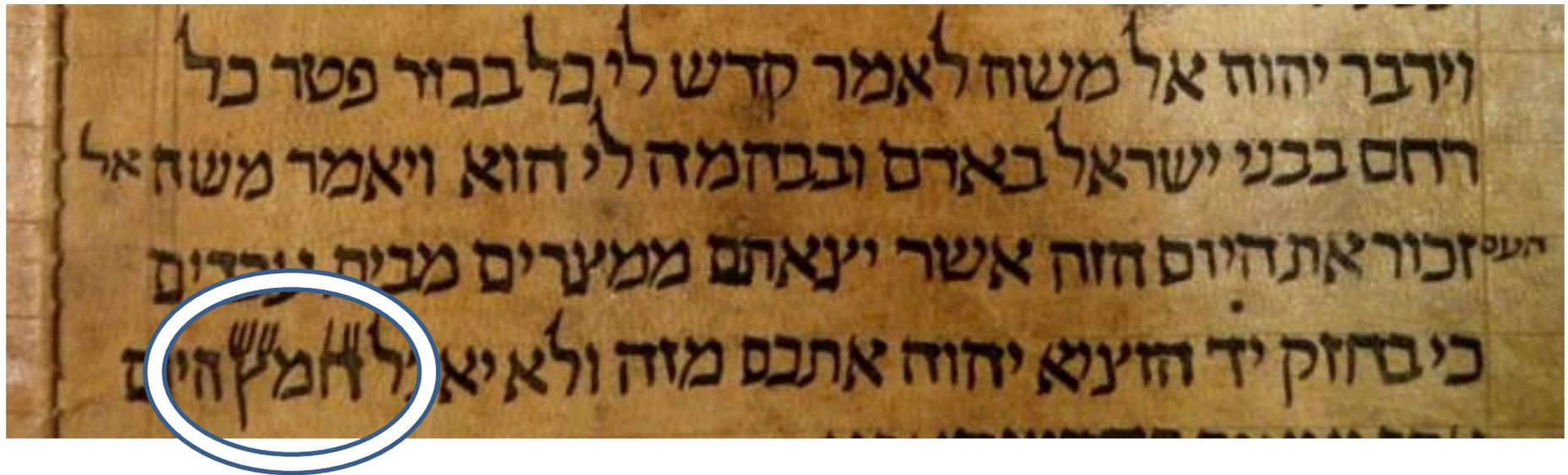
Final *nun* in the margins to indicate a different tradition or *nusach* in spacing *petuchot* and *setumot*, and 3 *tet lefufot*, 2 with *tagin*

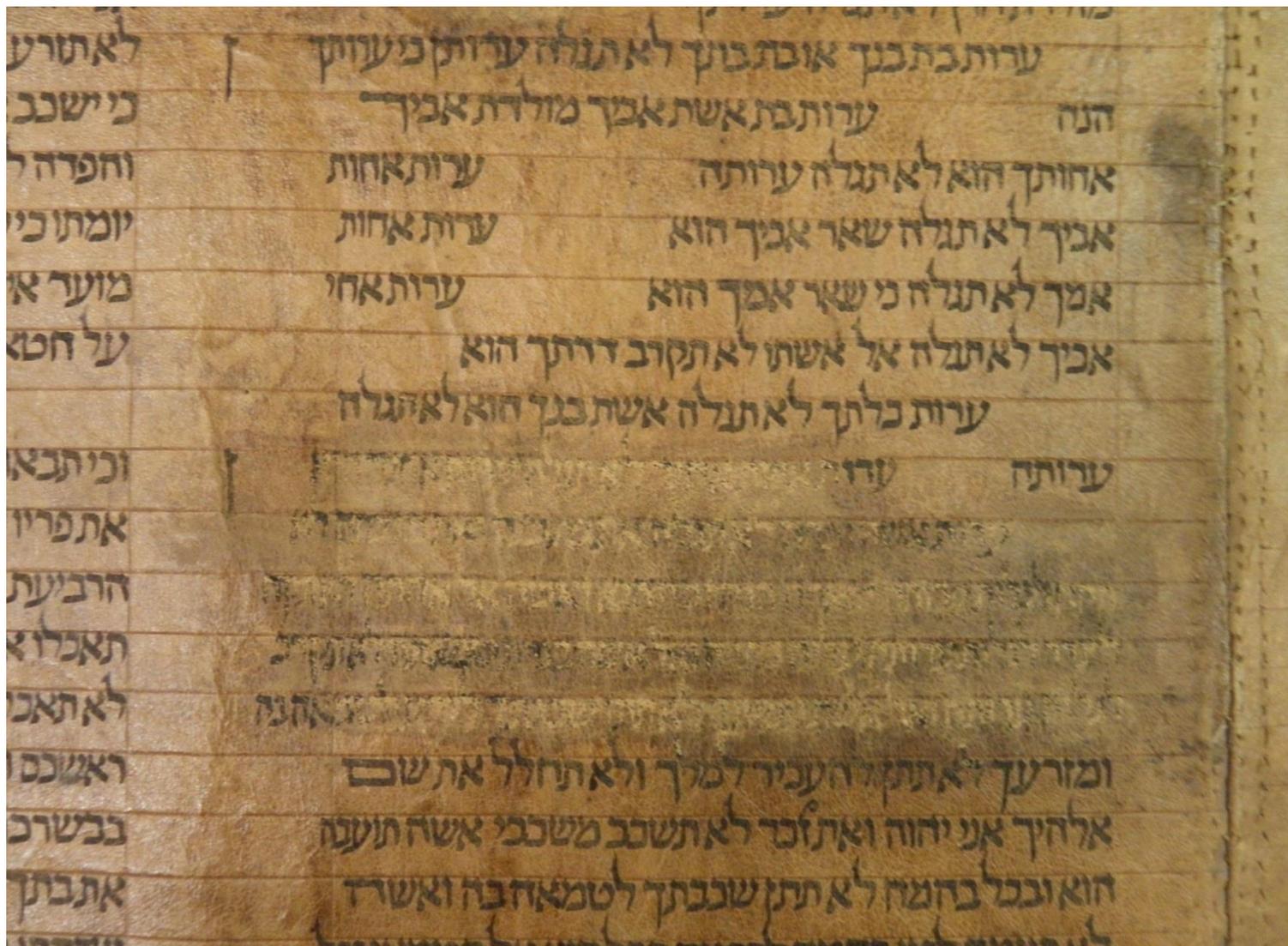
Similar *tagin*, curled *zayin* and *pe* in *Shirat ha-yam* from ms. 3 held in Valmadonna Library

Tagin on *chet* and *tzade*

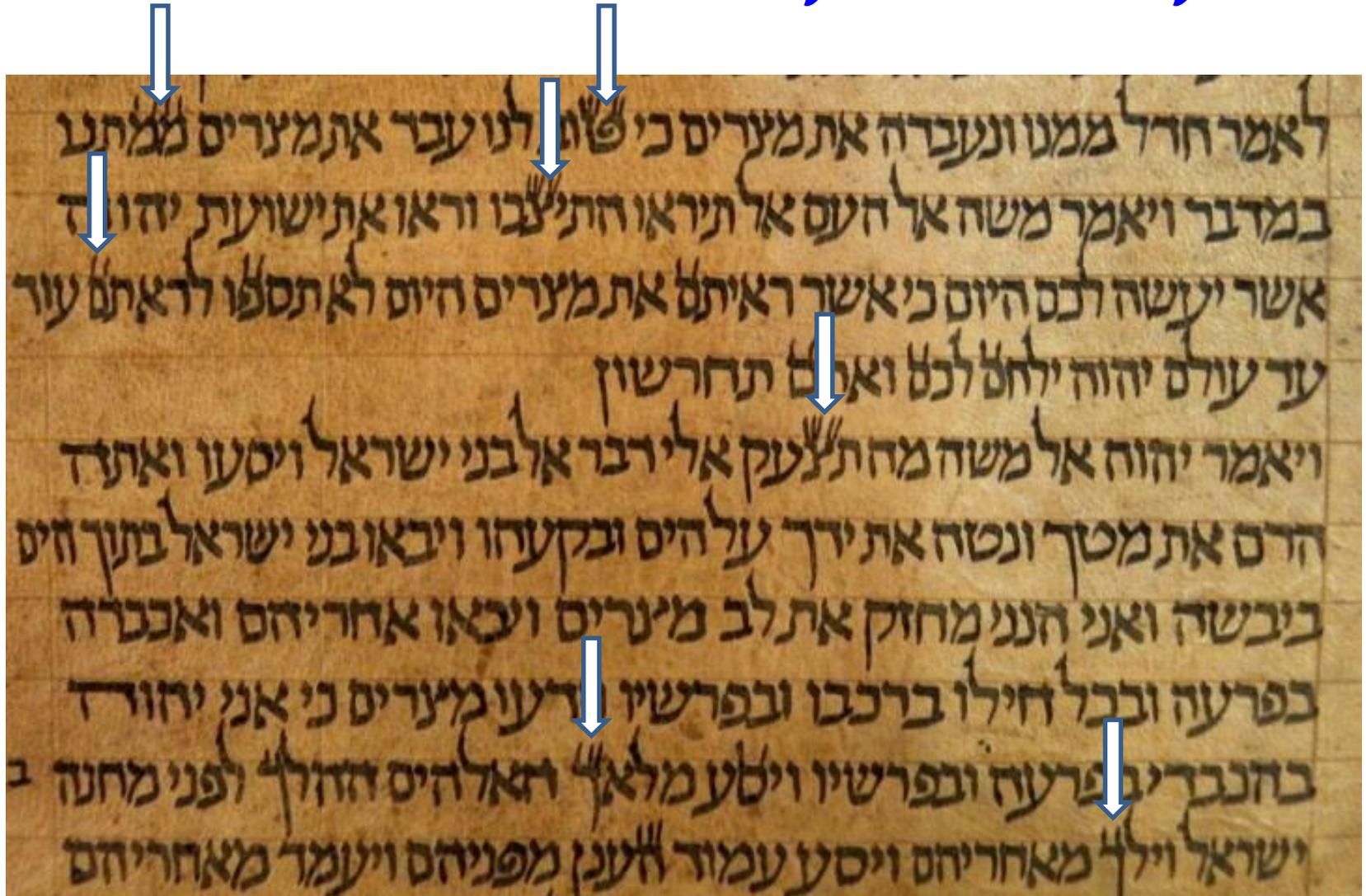

Erasure of 4 lines

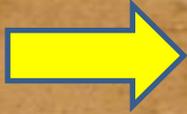
leaving their upper part visible

*Tet and pe lefufa con tagin e tagin
sulla tzade, mem finale, kaf*

או חתב אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם אנחנו
נחיה לאדני לעבדים ויאמר גם עתה כדבריכם
כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד ואתם תהיו
נקים וימחדו ויורדו איש את אמתחתו ארצה
ויפתחו איש אמתחתו ויחפש בגדול החל ובקטן
כלה וימצא חגיבי עבאמתחת בנימן ויקרעו
שמלתם ויעמס איש על חמרו וישבו העירה
ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא עורני שם
ויפלד לפניו ארצה ויאמר להם יוסף מה המעשה
הזה אשר עשיתם הלא ידעתם כי נחש ינחש
איש אשר נמנו ויאמר יהודה מה נאמר לאדני
מה עבד ומה נעטרק האלהים ממצא את עון
עבדיך חנו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר
נמצא חגיבי בידו ויאמר הלילה לי מעשות

Graphic
filler for
the
justifica-
tion on
left

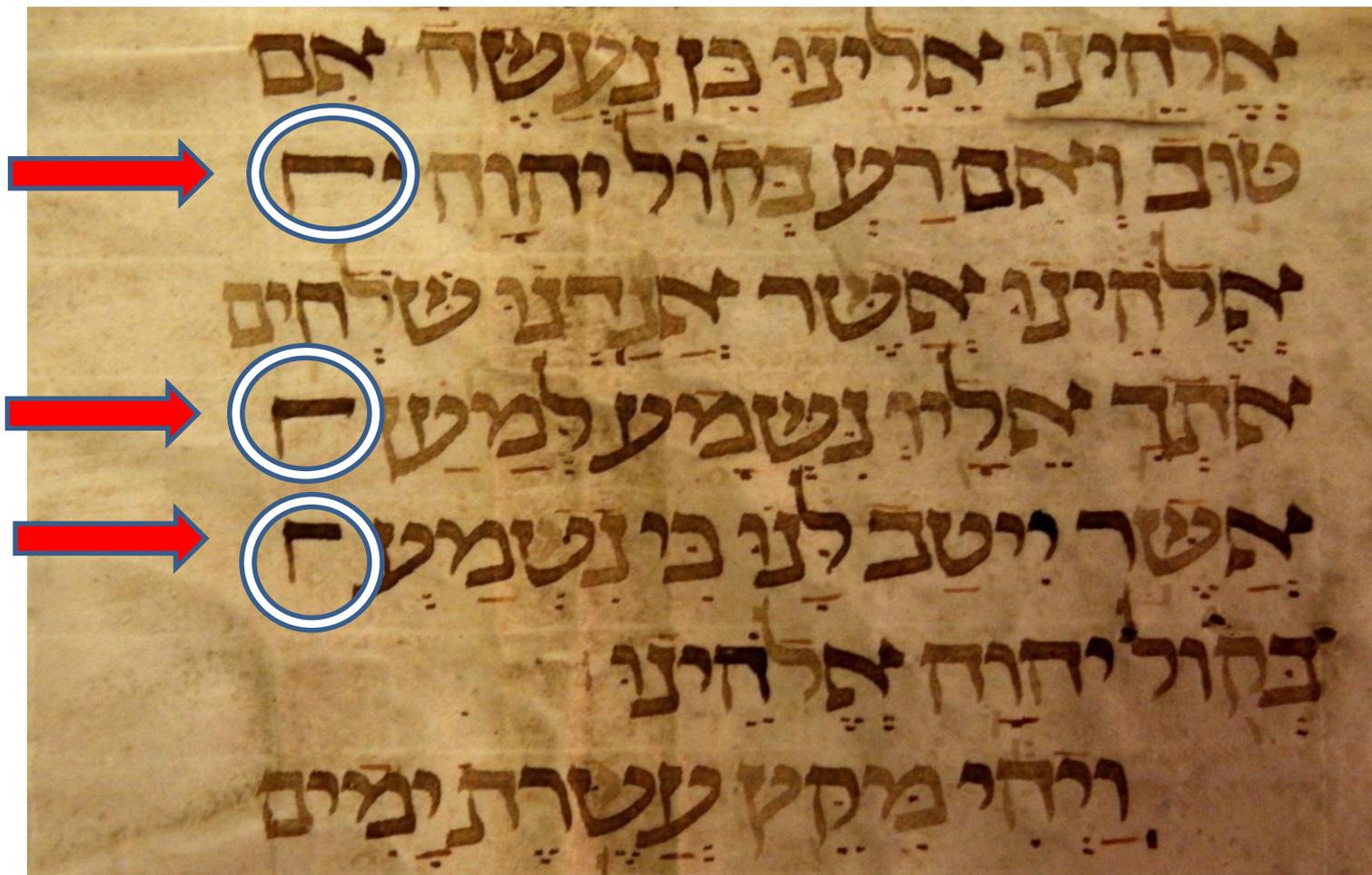
ותבלען השבילים הדר
ואמר אל החרטמים ו
פרעה חלום פרעה א
עשה הגיד לפרעה
הנה חלום אחד הוא
העלת אחריהן שבע
הדקות שדפות הקור
חדם אשר דבדתי א
עשה הראה את פר
שבע טוול בבל ארץ

ושבע
השבילים
הטבת
שבע שנים

**Addition
in the
right
margin**

וארבעים ארניהם כסף שני אדנים תחת הקורש
האחד ולידכתי המשכן ימה עשה ששה קרשים
ושני קרשים עשה למקצעת המשכן בירכותיו
והיו תנאים מלמטה ויהיו יהיו תמים אל רגלי
אל הטבעת האחת כן עשה לשניהם לענין
המקצעת והיו שמנה קרשים וארניהם כסף
ששה עשר אדנים שני אדנים תחת
הקורש האחד ויעש בריחי עיני שטים חמשה
לקרשי צלע המשכן האחת וחמשה בריחים לקרשי
צלע המשכן השנית וחמשה בריחים לקרשי המשכן לירבתי ימה ויעש
התיכן לבריח בתוך הקרשים מן הקצה אל הקצה
ואת הקרשים צפה זהב ואת טבעתם עשה
זהב בתים לבריחים וייקף את הבריחים זהב ויעש
את הפרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש

**Two lines cancelled and rewritten
and a graphic filler on left.**

**Graphic filler similar to those of the Bologna Sefer
in a fragment from an ashkenazi 12th-13th centuries
Bible, reused as book binding in Bologna, State
Archives, Ms. B. XV.5 containing Jer. 42.**

האמר וכו' וכו' וכו'
תחת הקוש

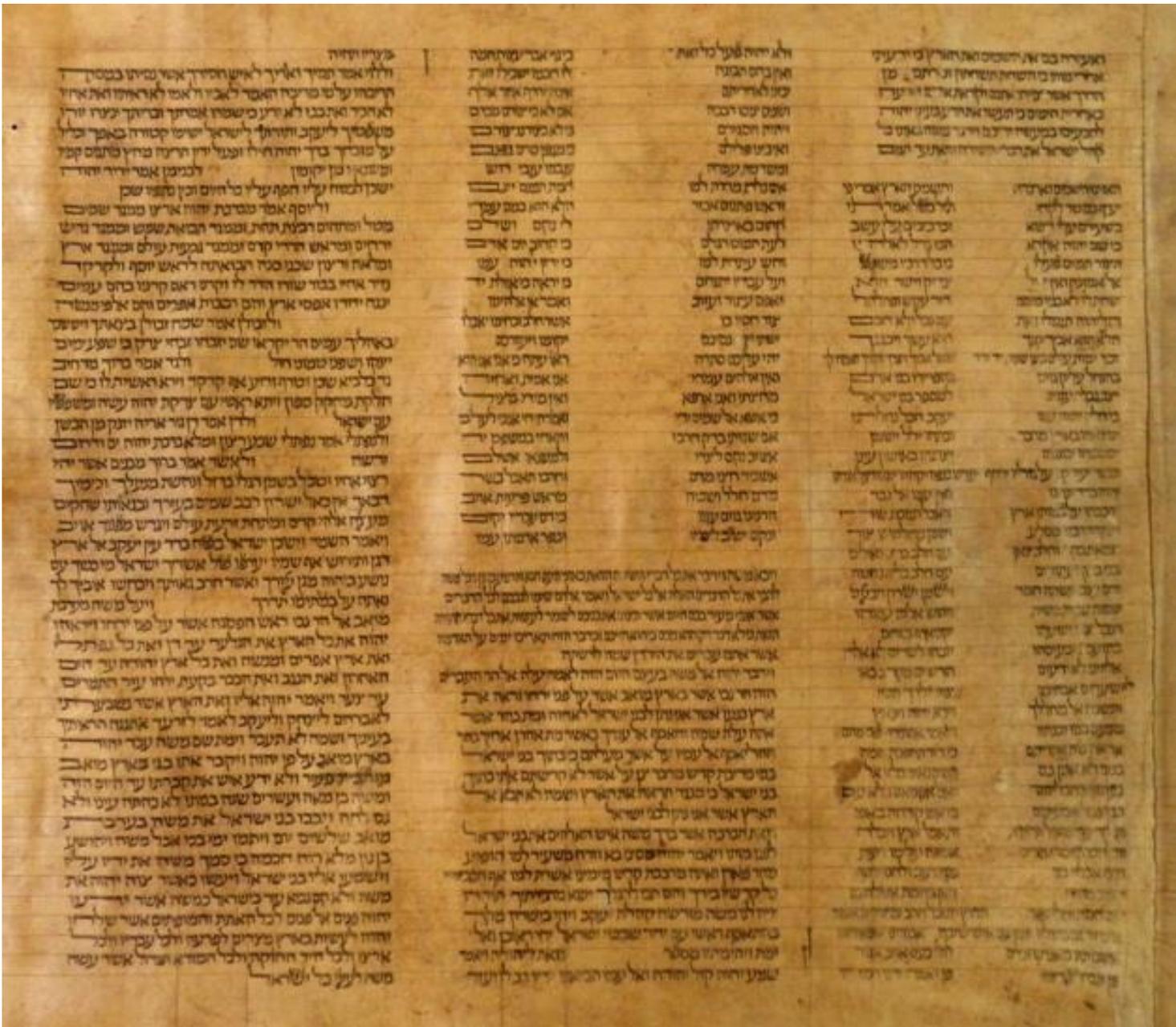
וארבעים ארניהם כסף שני אדנים תחת הקוש
האחר וליד כתיב המשכן ימה עשה ששה קרשים
ושני קרשים עשה למקצעת המשכן בירכותם
והיו תואמם מלמטה ויהיו תמיים אל ראשו
אל הטבעת האחת כן עשה לשניהם לשני ז
המקצעת והיו שמנה קרשים וארניהם כסף
ששה עשר אדנים שני אדנים שני אדנים תחת
הקוש האחר ויעש בריחי עיני שטים חמשה
לקרשי צלע המשכן האחת וחמשה בריחים לקרשי
צלע המשכן השנית וחמשה בריחים לקרשי המשכן לירכתים ימה ויעש
התיכון לבריח בתוך הקרשים מן הקצעה אל הקצעה
אתה בריח

Graphic filler on left margin

כי במקלי עברתי את הידן הזה ועתה הייתי לשני
מחנות הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי
אתו פני ופני ופני אס על בניס ואתה אמרת היטב
איכב עמד שמתי אתוד עד כחול הים אשר לא
יספר מן ג' ו' לן שם בלילה החוא ויקח מן חבא בידו
מנחה לעשו אחיו עזים מאתים ותישים עשרים
וחלים מאתים ואילים עשרים גמלים מיניקורת
ובניהם של שים פרות ארבעים ופדים עשרה אתנת
עשרים ועידם עשרה ויתן ביד עבדיו עדר עדר
לברו ויאמר אל עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בן
ידי וירא סגור ויטען ויטען ויטען ויטען ויטען

שדים את סדר העמר מלך מלך ארם
גים ואמר מלך שבע ואריון מלך השדים
ארבעה מלכים את החמשה ועמק השדים
בארם בארת חמר וינסו מלך סדם ועמרה ופלו
שמה והמשארום חרה נסו ויקחו את כל רכש סדם
ועמרה ואת כל אגלם וילטו ויקחו את לוט ואת
רכשו בן אחי אגלם וילטו והוא ישב בסדם ויבא
הפליט ויגד לאגלם חעברי והוא שב באלע ממא
האמר אחי אשכל ואחיו ער והסבעל ברירת
אגלם וישמע אגלם כי נשבה אחיו חרק את
חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות
וידדף ערדן ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו
ויבס וירד לפם עד חובה אשר משמאל לדמשק
וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השע
אחרי שובו מהכות את סד לעמר והמלכים
אשר אתו אל עמק שוה הוא עמק המלך ומלכי
עמק מלך שלם חועינא לחם ויין והוא סחן לאל
קנה שמים וארץ ובידך אל עליון אשר מנן עין
בידך ויתן לו מעשר מכל ויאמר מלך סדם אל
אגלם תן לי הנפש והרכש קחלק ויאמר אגלם
עמק חרמתי ידי אל יהוה אל עליון
אמר אני העשורת נתת לי ויהוה אל עליון
אמר אני העשורת נתת לי ויהוה אל עליון

The song of Moses A'azinu in Deut. 32,1

כנתת הפסים אשר עליו ויקחהו וישלכו אתו חסדו
והבור דק אקבו מים וישכבו לאכל לחם וישאו עיניהם
וידאו וזנה אדחת ישמעאלים בנאח מעל עד ועמליהם
נשאים נבאת ועדי ורלט הולכים לחוריד מעדימדה
ויאמר יהודה אל אחיו ובענין עזרתי את אחיכם
ובסיני אתדמו לכוונ בנינו לישמעאלים וידעו אל
תחיבוכי אחיע בשדתי וישמעאלים אחי עמדי
אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן
חבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשורים כסף
ויביאו את יוסף מערימה וישכרו אובן אל חבור וזנה
אין יוסף כבוד ויקדע את כגדיו וישב אל אחיו ויאמר
הילד אשר ואני אביבא ויקחו את בתנת יוסף

The seam of the sections

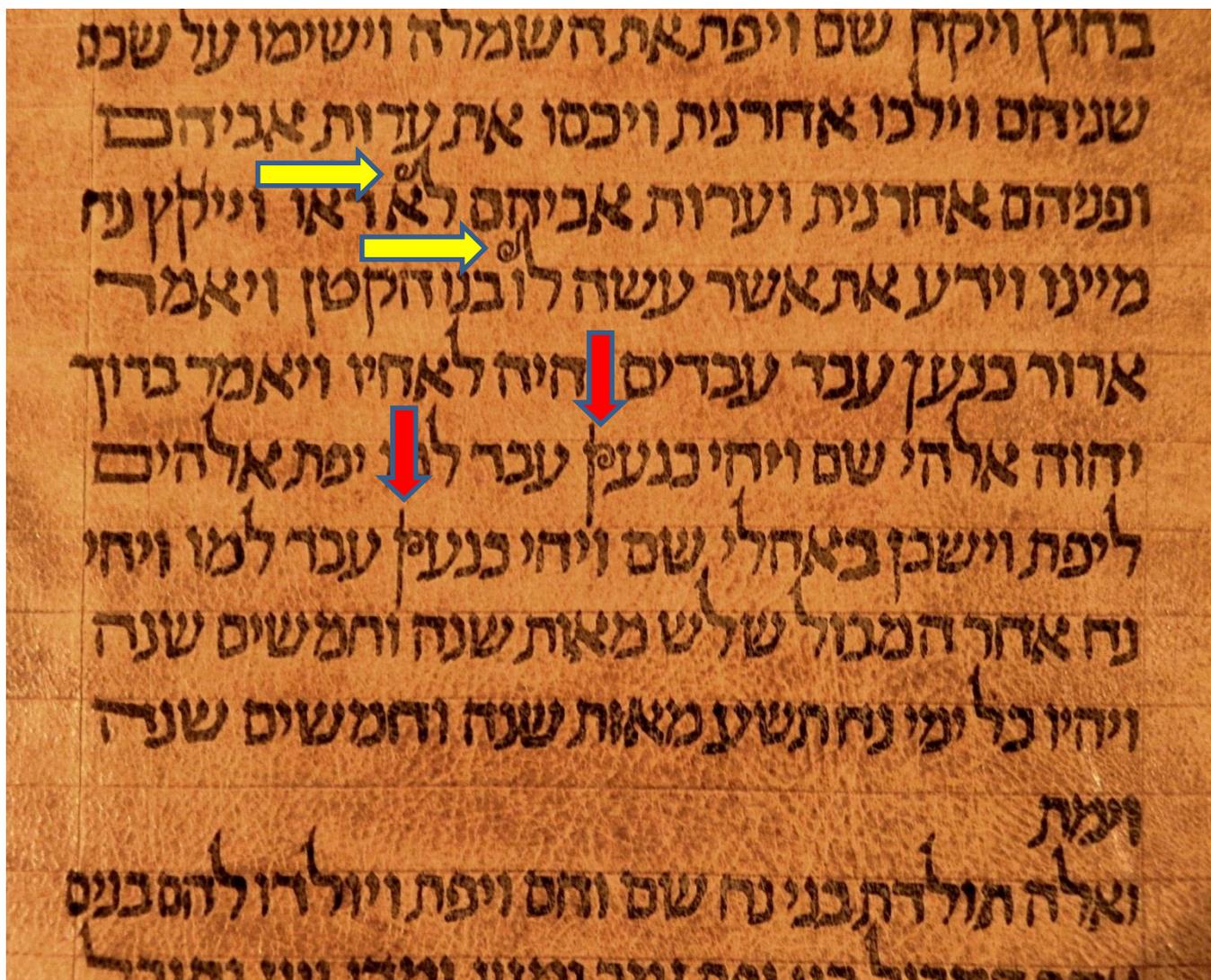

יטב ויהי שיהי עתה אן ליה וילך ויחזקתיה
את אבירם בנ ואת ליתם בן חרן קבנ ואת שיה
כלתו אשת אבירם בנ ויינאו אתם מאור כשרים
ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם ויהיו
ימי תרה חמש שנים ומאתים שנה וימת תרה

בחרן

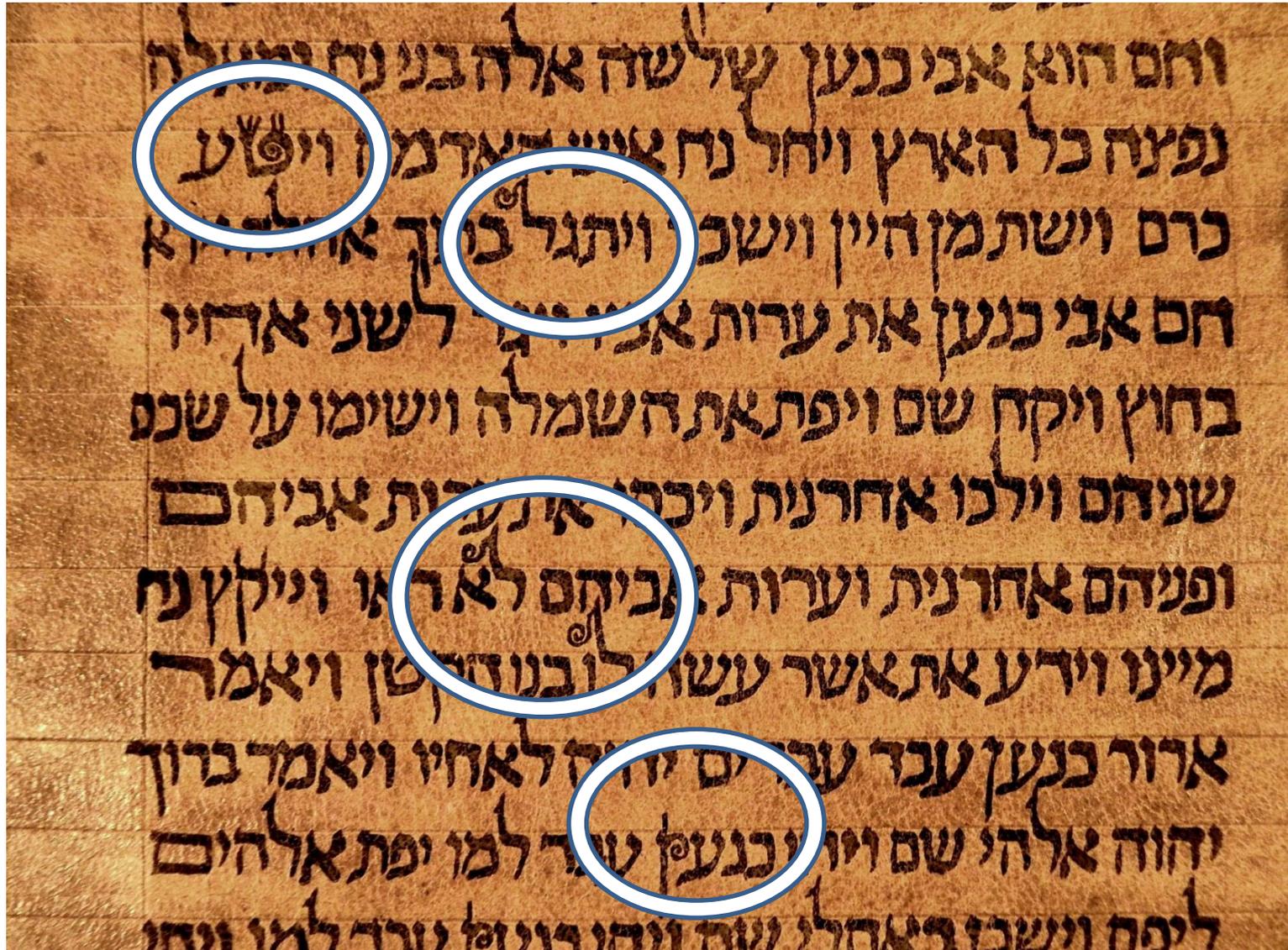
ויאמר יהוה אל אברם לך לך סאדעך וממולדתך
ומכית אביך אל הארץ אשר אראך ואעשך
לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה
ואברכה מבדכך ומקללך אאר ונברכך כל
משפחת האדמה וילך אברם כאשר דבר אליו
יהוה וילך את לוט ואברם בן חמש שנים

Final curled *nun* in *Lek lekha*

Two curled *lamed* and
nun lefufot in the word Kena'an

Tet lefufah with tagin, curled lamed and nun

The end of the romance...

After the publication of the new catalog of this Hebrew Manuscript Collections, further research raised thanks to early correct dating of this Scroll to 12th-13th centuries, have led to a better understanding of the romance history of the ancient Sefer Torah in Bologna.

When Napoleon extended his dominion over northern Italy, he suppressed all the religious orders to deposit their books and archives at public institutions, the manuscripts of the Convent of San Salvatore and San Domenico in Bologna, where this Sefer Torah had been kept for five centuries, is deposited in the University Library of Bologna.

A few time later Napoleon brought all the Manuscripts, including the ancient scroll, to the Bibliothèque National in Paris.

With the anti-Napoleonic restauration, after the Vienna Congress (1814-15), almost all the manuscripts came back to Bologna University Library.

Known since the 13th century, in 1304 the ancient scroll was donated to Aymerico - probably in Toulouse of Spain - by some Jews (or converted Jews?) when he became the General Master of the Dominican monks in the convent of San Domenico in Bologna. It was know also to other scholar in the 16th century.

In 1702 Bernard de Montfaucon on the occasion of a cultural tour in Italy, saw it in the convent of Bologna, and described it in his journey's in Italy report, *Diarium Italicum*, Paris 1702 considering very ancient.

DIARIUM
ITALICUM.

SIVE

MONUMENTORUM VETERUM,
BIBLIOTHECARUM,
MUSEORUM, &c.

Notitiæ singulares in Itinerario Italico collectæ.

Additis schematibus ac figuris.

A. R. P. D. BERNARDO DE MONTEFAUCON, Monacho,
Benedictino, Congregationis Sancti Mauri.

PARISIIS,

Apud JOANNEM ANISSON Typographiæ Regiæ Præfectum.

M. DCCII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

**Bernard of
Montfaucon,
*Diarium
Italicum, sive
Monumentorum
veterum,
Bibliothecarum,
Museorum &c.*
Paris 1702**

Bernard de Montfaucon refers also of a Hebrew inscription probably written by the Jews when they donated the Scroll to Friar Aymerico in 1304.

ri iane posse non videtur aliquans iattem vetuitatis tum fuisse cum traditus Aymerico fuit.

Præter inscriptionem Latinam superius expressam adest Ebraïca a perita manu exarata, quæ pene erasa est; eam hic pariter proferimus.

זוה ספר תורת משה
אשר כתב עזרא הכפר
ויקרא לפני הקהל
מאיש ועד אישה
ויעמד על מגדל עץ

Id est : *Hic est liber legis Moysi, quem scripsit Esdras scriba, & legit eum in conspectu multitudinis a viro usque ad mulierem, & stabat in turri lignea, id est, in suggestu ligneo.*

Hæc inscriptio eodem edita tempore putatur, quo latina superius allata : nimirum Ebraï, cum munus istud Aymerico offerrent, tale commentitiæ antiquitatis testimonium una protulerunt.

In it Montfaucon tells that he saw the Sefer in the convent of San Domenico in Bologna, and that it was considered written by the same hand of **Ezra the scribe**. It was donated by the Jews at the beginning of the 14th century when, in 1304, Aymerico became the General Master of Dominicans in Bologna Convent.

Montfaucon says that in the middle of the roll, on the back side of the text a **certificate in Latin** - which after coming back from Paris is lacking -, in which we read:

"It was considered as very ancient, even by the Jews who lived in the past times in various synagogues, where it was preserved. From ancient time it was considered as very early by the Jews from generation to generation, and as so ancient the owner friar Aymerico Master of the Order received it. Its antiquity had been confirmed by Jewish scholars, having shown evidence of writing details in the presence of myself brother P. Marsili, of the Lecture of Perpignan and of Friar Petro Lobii. In fact, it has some signs and letters that in the other scrolls are not so or are not so perfect, as I have seen in many ancient and modern scrolls... it was given to the other scrolls as the original ... and has been preserved for so long ... it was shown in some festivals in the temple. "

Montfaucon, *Diarium Italicum*, p. 399

mæ. Codex a Judæis huic Monasterio dono oblatus fuit quo tempore Aymericus Præfectus & magister ordinis erat, initio scilicet decimiquarti sæculi ab annis quadringentis; inscriptio in medio volumine affuta rem denuntiat his verbis.

Hic rotulus legis est quem scripsit Esdras scriba manu sua, quando sub Cyro rege redierunt filii captivitatis in Jerusalem, & ædificaverunt secundum templum, quod fuit consummatum in quadraginta duobus annis, & duravit CCCCXX. annis, scilicet usque ad 42. annos post passionem Christi. Quod autem sit ille idem numero, habitum est per crebram famam Judæorum antiquorum qui fuerunt confessi in diversis synagogis, ubi etiam conservabatur. Ab antiquo pro tali habebatur inter Judæos de generatione in generationem; & pro tali recepit eum reverendus magister ordinis frater Aymericus, cujus est. Talem etiam probaverunt ipsum Judæi litterati habitis certis experimentis litteralibus in præsentia mei fratris P. Marsilii & Lectoris Perpyniani & fratris Petri Lobii. Quæ quidem si-

gna in aliis rotulis aut non talia, aut non tam perfecta habentur, ut ego probavi in multis rotulis valde antiquis & modernis. Certus itaque debet haberi & cum reverentia tractari rotulus iste, quia a tanto autore scriptus, & post combustam legem inspirante sancto Spiritu ordinatus, & aliis rotulis pro originali datus, ac tantis temporibus conservatus. Et quod non minus est ut nos & Judæi credamus, in templo monstrabatur in præcipuis festivitatibus, præstante actore legis ipso Deo & Domino nostro Jesu Christo.

Also **Benjamin Kennicot** in his *Dissertatio generalis in Vetus Testamentum Hebraicum* (Oxford, 1780) know it, and dated our scroll at the end of the 11th century.

Giovan Bernardo De Rossi in his *Variæ lectiones Veteris Testamenti* (Parme 1783) dated it from the beginning of 13th century.

Giuseppe Maria Bianchini at
the mid of 18th century refers
to Bologna Sefer Torah in
his *Evangeliarium*
quadruplex latinae versionis
antiquae seu veteris italicae
(Roma 1748-49).

Abraham Berliner saw it in 1875, but without know its antiquity, and only suggested to be its writing oriental, because the letters *he* and *chet* are almost nor clearly distinguishable.

Aus den Bibliotheken Italiens: XIII in “Magazin für jüdische Geschichte un Literatur” 2/2-3 (1875), pp. 5-6.

When Napoleon in 1802 brought the ancient scroll to the **Bibliothèque National in Paris,** exactly a century after the publication of *Diarium italicum* (1702), the librarians in Paris examining it noted that the inscription in latin sewed in the back around the mid was lost.

So, when in 1813 the precious scroll came back to Bologna, having lost its identity card in Latin, the librarians of Bologna were not able to identify it as the old Sefer Torah attributer to Ezra the scribe, and exchanged it with another Sefer Torah, lacking almost all the first tree books.

Leonello Modona, the cataloger of late nineteenth century underwent this exchange, not having the means to identify that the ancient scroll was the other.

The sefer Torah have not so far been studied in its graphical features.

The IMHM of Jerusalem, for example, they have not been microfilmed.

They are not only ornamental devices, but also contain mystical meanings we have today lost.

We should today to begin an accurate investigation to study this graphic characters which bear mystical conceptions, and the detailed process of passage from the Babylonian tradition to the Western one.

We hope that this discovery will offer an opportunity to undertake it.

**Thank you
for
your attention**

The End of the Presentation

**Copyright
Mauro Perani 2016[©]**